DOI 10.36074/logos-26.02.2021.v2.47

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

ORCID ID: 0000-0002-4360-9700 **Свищ Лілія Осипівна**
старший викладач кафедри української та іноземних мов
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0001-7862-4567 **Приступа Євген Никодимович**
д. пед. наук, професор, ректор
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

УКРАЇНА

Сучасна професійна підготовка майбутніх іноземних філологів не може ігнорувати необхідність звернення до аксіологічного дискурсу, а також забезпечення набуття ними аксіологічних компетентностей. Свідченням сформованості таких компетентностей є ціннісно-смисловий досвід особистості, рівень розвитку її аксіологічної свідомості й культури. Означені феномени корелюють і залежать від сприйнятих і засвоєних особою цінностей, сформованих ціннісних орієнтирів, розвиненості індивідуальної ціннісно-смислової сфери. Водночас принциповий характер для формування й змісту аксіологічної свідомості й набуття відповідних компетентностей має практики осмислення, пізнання та конструювання ціннісного образу світу на ґрунті аксіологічних знань.

Проведений нами контент-аналіз на предмет аксіологічного навантаження Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія», виявив його очевидні недоліки щодо формування в результаті опанування відповідної освітньої програми аксіологічних компетентностей. Останнє вочевидь потребує корекції і тут буде корисним звернення до досвіду зарубіжних країн і значними та ґрунтовними традиціями філологічної освіти, а також відомими теоретичними й практичними напрацюваннями у сфері ціннісної освіти. У представленому матеріалі позначимо особливості ціннісної професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології у Великобританії.

Перш ніж розглянути досвід Великої Британії щодо забезпечення ціннісної складової професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології, відзначимо, що тут керуються вимогами Загальноєвропейської системи мовної компетенції (Common European Framework), що регламентує розвиток у майбутнього фахівця відповідного профілю лінгвістичної бази з усіма можливими лінгвістичними компетенціями. Зауважимо, що Загальноєвропейська система мовної компетенції розглядається її авторами як важливий крок європейської спільноти щодо мовної освіти, який спрямований на захист мовного та культурного різноманіття, сприяння багатомовній та міжкультурній освіті, зміцненню права на якісну освіту для всіх та посиленню міжкультурного діалогу, соціальної інтеграції та демократії [1]. Фактично, засобами мовної освіти європейці просувають фундаментальні цінності, без яких не можливо уявити Європейський Союз.

Спеціальні дослідження вказують на те, що британське експертне середовище сприймає англійську мову та проблематику її вивчення широкою, міжкультурною та міждисциплінарною темою, яка зазнала тривалого процесу становлення й пережила певні фундаментальні зміни. Незважаючи на всесвітнє значення вивчення англійської, методичні засоби забезпечення цього процесу все ще перебувають у стадії розроблення й вдосконалення. До того ж цей процес потребує врахування тенденцій глобалізації, інтернаціоналізації, мультикультуралізму та навіть емансипації [2, с. 94].

Особливе значення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології надається аксіологічній складовій. Логіка полягає в тому, що вчитель відіграє ключову роль в організації освітнього процесі, але при цьому, очевидно, що неможливо вчити без цінностей. «Лише поборюючи моральну складність й неоднозначність навчального процесу, ми можемо сподіватися виявити хороші та правильні речі, які слід робити за будь-якої сукупності обставин, тобто знати як правильно навчати» [3, с. 21]. Вчитель, будучи носієм власних цінностей й ціннісних установок має пам'ятати, що наділений владою та відповідальність за просування суспільнозначущих, гуманістичних цінностей [4, с. 15], що вочевидь вимагає від самого вчителя глибоких аксіологічних знань й розвиненої аксіологічної свідомості.

Прикладом практичної реалізації аксіологічних підходів та ідей ціннісної освіти є, наприклад, мовні програми Школи історії, мов та культур Ліверпульського університету. Зокрема, в анотації до бакалаврської програми з німецької філології вказується, що вивчення німецької передбачає не лише володіння письмом, вміння читати, говорити та слухати, але й розуміння суспільства, історії, політики, культуру, літературу та кіно Німеччини, Швейцарії та Австрії [5]. Додамо, що відповідна пізнавальна практика очевидно передбачає долучення до ціннісної проблематики, практику ціннісних рефлексій.

Ціннісна складова забезпечується низкою дисциплін, що формують професійні компетентності майбутніх фахівців з іноземної філології, в тому числі й аксіологічні. Тут доречно вказати на такі дисципліни як-от: «Introduction to German Studies/ Вступ до германістики», «Texts and Context in German/ Тексти та контекст німецькою мовою», «Advanced German/ Сучасна німецька», «Language Teaching: Theory and Practice/ Викладання мови: теорія та практика», «German Cinema From the Expressionism to the Present /Німецьке кіно від експресіонізму до сьогодення», «The German Democratic Republic: Politics, Culture, Memory/ Німецька Демократична Республіка: політика, культура, пам'ять», «Propaganda and Censorship/ Пропаганда та цензура», «Language & Society Мова та суспільство», «Proficient German / Німецька високого рівня».

Своєю чергою Університет Ньюкасла пропонує, серед іншого, бакалаврську програму «Сучасні мови, переклад та усний переклад» («Modern Languages, Translation and Interpreting») [6]. Аналіз відповідної програми також вказує на завдання професійної підготовки іноземних філологів щодо засвоєння цінностей історичних, народознавчих, культурно-побутових, соціально та професійно-значущих носіїв мови, яку вивчатиме здобувач. При цьому залучення й засвоєння цінностей знаннєвого змісту, цінностей, що визначають особу педагога, цінностей, що визначають зміст відносин у системі освіти, досягається за допомогою вивчення, зокрема, таких курсів: «Interpreting Theory and Practice /Інтерпретація теорії та практики», «Classic French Cinema / Класичне французьке кіно», «Paris: Aspects of History and Culture /Париж:

аспекти історії та культури», «Linguistic Variation in French/ Мовна варіація у французькій мові», «A Cultural History of Berlin: Cabaret, Catastrophe, Capital / Культурна історія Берліна: кабаре, катастрофа, столиця», «Introduction to Linguistics \ Вступ до мовознавства», «Introduction to Cultural Studie/ Вступ до культурології», «Translation Theory and Practice/ Теорія та практика перекладу», «Historical Perspectives on the French Language / Історичні перспективи французької мови», «A Comparative History of German and English: phonology, morphology, syntax and lexicon / Порівняльна історія німецької та англійської мов: фонологія, морфологія, синтаксис та лексика».

Показово, що обидва наведених приклади програм професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології Ліверпульського університету й Університету Ньюкасла підтверджують дотримання їх укладачами принципів Загальноєвропейської системи мовної компетенції у частині посилення міжкультурного діалогу, соціальної інтеграції та демократії, а також реалізують на практиці настанови теорії ціннісної освіти у мовній сфері. З іншого боку, активне залучення аксіологічного підходу у практиці британських вишів забезпечує професійну підготовку фахівців з іноземної філології, які здані на підставі своїх професійних компетентностей (зокрема, ціннісних) усвідомлено й креативно підходити до проектування освітнього процесу, створення нових (й репродукції традиційних та гуманістичних) цінностей, які потім привносяться в клас й сприймаються школярами. Останнє має особливе значення у характерній для сьогодення ситуації, коли гранично актуалізуються питання збереження людиною власної індивідуальності, зокрема ціннісної. Освіта, будучи спрямованою на формування аксіологічних компетентностей забезпечує ціннісну основу для самотворення й самоздійснення, та, водночас, убезпечує від ціннісної невизначеності й нестабільності, небезпек антицінностей.

Список використаних джерел:

[1] Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion Volume. Council of Europe (2001). Retrieved from https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages.

[2] Ikonnikova, M. (2018). Professional training of english language teachers in the UK: based on the experience of Newcastle University. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2 (43), 93–98.

[3] Johnston, B. (2003). Values in English Language Teaching. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

[4] Hall, G. (2011). Exploring values in English language teaching:teacher beliefs, reflection and practice. *The Teacher Trainer*, 24. (2), 13–15.

[5] German BA (Hons). School of Histories, Languages and Cultures. University of Liverpool. (2020) Retrieved from https://www.liverpool.ac.uk/study/undergraduate/courses/german-ba-hons/overview/.

[6] Modern Languages, Translation and Interpreting. Faculty of Humanities and Social Sciences. Newcastle University. (2020). Retrieved from https://www.ncl.ac.uk/undergraduate/degrees/r9q9/#modules-learning.